

Н. В. Захарченко
викладач-методист – начальник кабінету
педагогічної майстерності Білоцерківського училища
професійної підготовки персоналу ДКВС України

СЕМІНАРИ ДЛЯ ПЕНІТЕНЦІАРІЇВ

Які реабілітаційні підходи застосовувати при виконанні покарань в Україні відповідно до європейських стандартів та апробованого європейського досвіду, яким практичним інструментарієм для формування сучасних управлінських компетенцій у начальників органів і установ виконання покарань користуватися – вивчали фахівці пенітенціарної системи у межах навчальних семінарів, проведених експертами Ради Європи у листопаді цього року.

У рамках реалізації спільного з Радою Європи та Європейським Союзом проекту «Подальша підтримка пенітенціарної реформи в Україні» (далі – проект) на базі Білоцерківського училища професійної підготовки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України були проведені два семінари на теми: «Навчання соціальним навичкам» та «В'язничний менеджмент».

Проект розрахований на 2015-2017 рр. і передбачає перехід від карального до реабілітаційного підходу в пенітенціарній системі України. Його завдання актуальні та збігаються із завданнями, визначеними у Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки, схваленою Указом Президента України від 20 травня 2015 р. № 276. Органи і установи виконання покарань, відомчі навчальні заклади, які залучені до процесу реалізації цих завдань, брали активну участь у навчальних семінарах. Серед них були представники шести пілотів проекту: Стрижавської виправної колонії (№ 81) Вінницької області, Білоцерківської виправної колонії (№ 35) Київської області, Чернігівської виправної колонії (№ 44), Прилуцької виховної колонії Чернігівської області, Надержинщинської виправної колонії (№ 65) та Кременчуцької виховної колонії Полтавської області; а також територіальних управлінь ДПтС України зазначених областей; Академії Державної пенітенціарної служби; Білоцерківського училища ППП ДКВС України; неурядових правозахисних організацій тощо.

Організаторами і модераторами заходів виступили менеджер проекту Ольга Сандакова, міжнародні експерти Ради Європи Джон Макґакін і Мартін Седдон

та національний консультант Ради Європи Алла Шуть.

У ході дводенного навчання учасники ознайомилися із презентаціями домашніх завдань пілотних установ виконання покарань щодо розробки політики попередження самогубства та політики динамічної безпеки; розглянули вступ і обговорили програму із просоціального (ситуативного) моделювання для в'язничного персоналу; підтримали ініціативу експертів Ради Європи щодо навчання засуджених соціальним навичкам та взяли участь в обговоренні змісту проекту посібника із в'язничного менеджменту.

Заходи відвідав заступник Міністра юстиції України Денис Чернишов. У конференційній залі училища він радо зустрівся з усіма учасниками. У своїй промові заступник Міністра юстиції України зазначив, що головними елементами реформи пенітенціарної служби України є проведення її персоналом соціально-виховної роботи із засудженими, здійснення їх реінтеграції та реабілітації. Він наголосив: «Задача служби полягає не лише в ізоляції та покаранні осіб, які здійснили злочини, а у виправленні, спонуканні їх до каяття та поверненні до повноцінного життя у суспільство. Тортури і відгородження, духовна сліпота і байдужість не допоможуть змінити особистість засудженого на краще. Лише гуманне ставлення, застосування пенітенціарними працівниками нових реабілітаційних підходів при виконанні кримінальних покарань сприятимуть його позитивним особистісним змінам. Особливо вразила мене тематика щодо навчання засуджених соціальним та життєвим навичкам, таким, як турбота про ближнього, уміння бути вдячним і ввічливим. Це є одним з важливих завдань для працівника системи. А ефективний менеджмент в установі сьогодні – надзвичайно значимий!»

Підтвердили висловлені думки заступника Міністра юстиції України міжнародні експерти, зазначивши, що «керівництво установами виконання покарань – це не лише документи щодо політики, стандартних операційних процедур, планів, систем і процесів щодо екстрених заходів, але також і люди – працівники і засуджені. Зараз ми на тому етапі, коли можемо обговорити основні елементи належного управління в'язницею. Ми можемо почати з очевидного, нагадавши собі, що коли людей відправляють до в'язниці, то за ними зберігаються всі основні права, а саме: збереження людської гідності (права на свободу від катувань чи нелюдського, жорстокого або такого, що принижує гідність, поводження), право на належне житло, санітарні умови, одяг та постіль, достатню кількість їжі та води, фізичні вправи та свіже повітря), належна система охорони здоров'я, особиста безпека, контакти з сім'єю, доступ до різних видів діяльності (роботи, освіти, культурних заходів, фізичних вправ, дотримання релігійних переконань), доступ до необхідного юридичного представництва для тих, хто очікує суду, вироку, рішення за апеляцією, повага до потреб особливих категорій ув'язнених (таких, як жінки, неповнолітні та ін.) Отже, в'язниці з належним управлінням забезпечуватимуть гідну та гуманну атмосферу».

Комплексний підхід до сучасних понять управління установою виконання покарань подано експертами Ради Європи у посібнику із в'язничного менеджменту, що складається з 11 розділів і додатків, які взаємопов'язані і доповнюють один одного. Його друк і розповсюдження заплановано проектом на весну наступного року.

ПЕНІТЕНЦІАРІЇ (З ЛАТ. PENITENTIA - КАЯТТЯ) – ЦЕ ПРАЦІВНИКИ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ, ЯКІ ПРИЙНЯЛИ ВІД СУСПІЛЬСТВА ВАЖКУ І ОДНОЧАСНО ВАЖЛИВУ ФУНКЦІЮ – СУПРОВОДЖУВАТИ ЛЮДЕЙ ІЗ ПОЛАМАНИМИ ДОЛЯМИ І СЕРЦЯМИ, ЩО СТАЛИ НА ШЛЯХ ЗЛОЧИНУ І ПОРОКУ.

ВИПРАВЛЕННЯ ПОВЕДІНКИ, ПРИВЕДЕННЯ ДО КАЯТТЯ ТА ПРИМИРЕННЯ ІЗ СУСПІЛЬСТВОМ – ОСЬ, ЩО ПОКЛАДЕНО В ОСНОВУ РОБОТИ ПЕНІТЕНЦІАРНИХ ПРАЦІВНИКІВ ІЗ ЗАСУДЖЕНИМИ.

На сьогодні синонімічними є такі назви, як «кримінально-виконавча служба» і «пенітенціарна система», «персонал ДКВС України» і «пенітенціарні працівники», бо мають спільну суть і призначення.

Перехід від карального до реабілітаційного підходу в пенітенціарній системі України є новим і не завжди отримує очікувану підтримку. Щодо ставлення до змін, нового етапу розвитку системи експерт Ради Європи Джон МАКГАКІН висловив слушну думку: «Якщо люди не чинять спротив вашим ідеям та змінам, то вони просто не вірять у те, що ваші ідеї будуть втілені. Якщо спротив є – це знак того, що діяльність ваша є перспективною».

Менеджер проекту Ольга Сандакова зазначила, що саме Білоцерківське училище ППП ДКВС України на сьогодні є тим сприятливим фундаментом для розвитку

інноваційних компонентів проекту, які згодом дозволять перетворити пенітенціарну службу України на цивілізовану інституцію, а каральний підхід пенітенціарного персоналу – на реабілітаційний. «Реформаторські кроки у сфері виконання покарань потребують постійного та глибокого наукового супроводу. Тому в наступному році, – зауважила менеджер проекту, – до процесу вдосконалення підходу щодо посилення дотримання прав людини та верховенства права у поводженні з ув'язненими та засудженими в Україні будуть залучені українські вчені Ірина Яковець і Костянтин Автухов». Також повідомила учасникам про те, що весною 2017 року планується вивчення представниками Мін'юсту і пілотних установ пенітенціарного досвіду м. Единбурга, адміністративного центру Шотландії.

На завершення семінарів начальник Білоцерківського учили-

ща ППП ДКВС України Олег Дука подякував гостям і учасникам за співпрацю у цьому проекті. Він наголосив: «Для нашого училища дуже важлива взаємодія з Міністерством юстиції України, з командою проекту «Подальша підтримка пенітенціарної реформи в Україні», з колегами Академії ДПтС та з представниками органів і установи виконання покарань, адже ми виконуємо спільні справи – приводимо умови виконання покарань, пов'язані з позбавленням волі, до європейських стандартів; запроваджуємо сучасні методи в'язничного менеджменту; удосконалюємо реабілітаційні підходи в роботі із засудженими та розвиваємо нові професійні компетенції у персоналу».

Дводенні заходи мали діловий характер, програма їх проведення була насиченою та цікавою, а спілкування учасників – змістовним. ■

